

Valkonauha

2/2021

**Kutsumustyössä
Afrikassa**
s. 8

**Kumppanuutta
kuntalaisten
hyväksi**
s. 22

Kiitos äidistä

Eero Huovinen s. 20

Sisältö

Pääkirjoitus	3
Liitto ja paikallisyhdistykset toimivat	4
Eduskunnan puhemiehen terveiset	5
Työ ja sen tekijä	6
Kutsumustyössä Afrikassa	8
Epätasa-arvo on kestävä kehityksen jarru	12
Kirjaviisaat	14
Toipumo osallisena Johanna Pohjolan "Isä pullossa" -kirjaan	15
Erlainen polku vanhemmuuteen	17
Kiitos äidistä	20
Järjestöjen ja kuntien kumppanuutta kuntalaisten hyväksi	22
Mitä kuuluu, rovasti Marja-Sisko Aalto?	24
Ajatuksia eettisestä kasvatuksesta	26
Hengellinen kirjoitus	29
Monen intialaistytön hyvän elämän takana äidit ja kummit Home of Hopessa	30
Neuvokkaat naiset	32
He saavat levätä	36
Oiva aivojumppa	38

Valkonauha 2/2021

Julkaisija: Suomen Valkonauhaliitto

Toimituksen osoite:

Liisankatu 27 A 3, 00170 Helsinki
puh. 091351 268

www.suomenvalkonauhaliitto.fi

irja.eskelinen@suomenvalkonauhaliitto.fi

Päätoimittaja: Sinikka Vilén

Toimitussihteeri: Irja Eskelinen

Toimituskunta: Tarja Heino, Marja Kariluoto, Päivi Kokkonen, Paula Kupias, Arja Laiho, Anna-Mari Laine, Tuulikki Perho, Pirjo Sipilä, Hannele Töyry

Taitto: Anne Tervahauta / Kuvitella

Lehti ilmestyy neljänä numerona
Tilaushinta 20 euroa vsk

Painopaikka: Eräsalon Kirjapaino Oy,
Tampere

ISSN-L 0355-7219, ISSN 0355-7219 (painettu)

ISSN 2242-0045 (verkkajulkaisu)

Etukannen kuva: Eero Huovinen /
WSOY / Marjaana Virta

Suomen Valkonauhaliitto – Förbundet Vita Bandet i Finland r.y.

Liitto on vuonna 1905 perustettu kristillisyhteiskunnallinen naisjärjestö, joka toimii yksilöiden, perheiden ja yhteiskunnan hyväksi. Liitto on jäsenenä World Woman's Christian Temperance Unionissa. Liitto ottaa vastaan testamentteja ja lahjoituksia.

Pankkiyhteys: Danske Bank IBAN:FI98 8000 1100 0623 23

Puheenjohtaja

Sinikka Vilén, erityisdiakoni (eläk.)

Varapuheenjohtajat

Kotihoidon ohjaaja (eläk.) Elli Martikainen

Ostoassistentti Tarja Heino

Pääsihteeri

Pastori Irja Eskelinen

Toimistos sihteeri

Nina Hurtamo

Liiton ylläpitämät

Valkonauhan Kotipesä Helsingissä

Liisankatu 27 A 3, 00170 Helsinki

puh. 091351 268

Opiskelijakoti Helsingissä

Snellmaninkatu 27 D 18, 00170 Helsinki

Suur-Helsingin Valkonauha ry:n ylläpitämä

Liisankoti

Luotsikatu 4 E, 00160 Helsinki

Sinivuokkoja sinulle

*Paljon pidättyvämpi on se sini,
joka tuolla vilkkuu korsien lomasta.
Sen voima on paljon kätkeympi.*

*Se on uneksiva väri, ja näyttää kuin se
heijastaisi taivasta maan päällä.
Se sanoo: Antaudu hiljaisuuden varaan,
lepoon, hämärän sinisen hetken varaan,
jona esineiden ääriiviivat häipyvät
ja ajatukset ja tunteet heltyvät.*

*Kiitän sinua siitä, että saan luottaa sinuun.
Kiitän sinua kärsivällisyydestäsi
ja luotettavuudestasi ja siitä,
että annat tilaa minun omille unelmilleni.*

*Me kaikki tarvitsemme toisiamme,
koska aavistamme, että maailmamme on syvempi
kuin miltä se meistä näyttää,
että siinä on tilaa,
johon me yhdessä olemme kätkeytyt,
Jumala itse.*

(Jörg Zink: Näillä kukilla kiitän sinua)

Haluan ojentaa Sinulle, rakas sisareni, ison kimpun kevään ensimmäisiä hennonlempästi katsovia sinivuokkoja. Oletpa sitten tulevana äitienpäivänä juhlan kohteena oleva äiti tai isoäiti tai muuten vaan omalla, ainutlaatuisella rohkeudellasi jättänyt taaksesi voimia vaatineen, viruksen hallinnoiman, raskaan koronavuoden. Saamme voimaantua ja kiitollisuudella jäädä nauttimaan Luojan luoman luonnon heräämisestä ja kauneudesta.

Aurinkoista ja lämmintä kesää,

SINIKKA VILÉN
puheenjohtaja

On niin vaikea

*Olet, Äiti, aarteista rakkahin
minne elämän matkani viekin.
Sinä opastit sanoin ja rukouksin.
Sinä sytytit elämän liekin.
On niin vaikea oppia luopumaan.
On niin vaikea antaa ainoataan.*

*Olet, Äiti, yksi ja ainoa mun.
Olet antaja Elämän tiellä.
Esirukoukses' mua kantavat
vielä kauan, vaikk' olet jo siellä.
On niin vaikea oppia luopumaan.
On niin vaikea antaa ainoataan.*

*Me olemme lapsia ainiaan,
pienet, nuoret ja vanhemmatkin
Me kaipaamme suojaa silloin ain,
kun on elämän myrskyssä haaksi.
On niin vaikea oppia luopumaan.
On niin vaikea antaa ainoataan.*

*Minä uskon, Äiti, oot mielessä ain
vielä silloin kun vanhus jo lienen.
Ja muistosi sun on mun seuranain
ja sen lasteni lapsille vienen.
On niin vaikea oppia luopumaan.
On niin vaikea antaa ainoataan.*

*Sulle, Äiti, Jumala antakoon
paikan parhaan taivaassa kerran.
Ja sielusi lempeän kantakoon
juhlasaattohon Kunnian Herran.
On niin vaikea tottua luopumaan.
Herra, armosi anna mua vahvistamaan!*

Anneli Taimen v.1983

Äidilleni

*Kuin kiuru laulun helskytellen
taivaan sineen, korkealle nousten
kaiuttaa ja kiittää Luojaa,
suven suloisuutta.
Niin kiittää
tahtoisin myös minä Jumalaani,
kun äidin hyvän, hellän, rakkaan mulle
antoi
ja rukouksin monin elon tiellä mua,
lastaan, kanto.*

Anneli Taimen v.1975

Anneli Taimen oli vuosien ajan taiteellinen, lahjakas työtoverini. Runot ja kronikat syntyivät häneltä nopeasti ja koska musiikki oli hänelle mieleistä, myös moni teksti koulutyössä muuttui mukaviksi lauluiksi ennestään tutun laulun sävelin laulettuina tai Annelin säveltämänä.

Olen tallettanut hänen tekstejään ja kokosin niistä hänelle kerran kansion syntymäpäivälahjaksi. Anneli otti sen vastaan yllättyneenä ja ihmeissään, mutta kannustuksestani huolimatta pöytälaatikkoteksteistä julkaistava kirja jäi toteuttamatta. Harmi!

Anneli teki sävelenkin *On niin vaikea* -runoon. Hän antoi runon parhaalle ystävälleni äiti-suruun. *Äidilleni*-runon sanat Anneli loi vain yhtäkkiä, kun sanoin kirjoittavani äitienpäiväkorttia.

ARJA VUORI
Oulun Valkonauha ry

Eduskunnan puhemiehen tervehdys lukijoille

Kahtena peräkkäisenä keväänä koronavirus mulisti elämämme pyörremyrskyn lailla. Ensin maaliskuussa vuonna 2020 uutena ja koko maailmalle pelottavana ja sitten uudelleen tänä vuonna samoihin aikoihin entistä ärhäkämpänä.

Näin toukokuussa näemme kevätauringon valon, lisääntyvän vihreyden, maasta nousevat kukkasat ja kuulemme lintujen laulun. Uskon, että me kaikki saamme voimaa vuodenaikojen kierrosta. Vuodenaikojen vaihtuminen tuo rytmiä vuodenkiertoon – on aina mitä odottaa.

Pahimpina korona-aikoina jouduimme kutistamaan elämämme oman kodin seinien sisälle ja minimoimaan muiden ihmisten kasvottaiset tapaamiset. Tilanteesta ei aina ollut helppo löytää hyviä puolia, etenkin kun elämän supistuminen ei ollut omissa käsissämme.

Kriisin koittaessa heikoimmilla ovat usein jo valmiiksi heikoimmilla olevat. Monissa perheissä seinät ovat korona-aikana kaatuneet päälle, päihdeongelmat voimistuneet ja tilanteet johtaneet perheväkivaltaan. Yksinäisyys on syventynyt.

Erityisen hankalaa kotiin eristäytyminen on ollut ikäihmisille ja koronaviruksen riskiryhmäläisille. Heidän terveytensä suojaamiseksi heidät laitettiin rokotusten kärkeen. Tämä oli viisasta myös siksi, että näin pitkään kotona olleille tulee ensimmäisenä mahdollisuus tavata läheisiään ja ystäviään.

Siksi oli aivan oikea päätös aloittaa rokotukset juuri heistä.

Lasten ja nuorten elämässä viikko on pitkä aika ja vuosi liki ikuisuus. Nuorille korona-ajasta tulee väistämättä yhteinen sukupolvikokemus. Monet nuoruuteen liittyvät tärkeät perinteet peruttiin tai niistä jäi pois yhteen kokoontuminen. Esimerkiksi rippileirit, valmistajisjuhlat ja opintojen aloittamiset ovat olleet toisenlaisia kuin aiemmilla sukupolvilla.

Aikuisilla on velvollisuus tehdä parhaansa siinä, että sukupolvikokemukseen kuuluvia kolhuja pehmennetään. Perhepalveluissa, kouluterveydenhuollossa, lastensuojelussa ja nuorisotyössä pitää olla valmiuksia tukea nuorten hyvinvointia.

Korona karsi elämästämme pois monia asioita, mutta vapautunutta tilaa täyttivät lukuisat myönteisetkin asiat. Moni taisi huomata senkin, että

yksinkertaisemmassa elämässä on oma viehätöksensä.

Vapaa-ajan ja työn supistuminen kotiin tarkoitti monelle aikaa keskittyä kotona olemiseen. Monimutkaiset kirjo-neuleet ja juureen leivotut leivät nousivat uusiksi hittiharrastuksiksi. Kukapa olisi uskonut vielä pari vuotta sitten, että monelle vuosittainen ulkomaanreissu vaihtuisikin mökkeilyyn kotimaassa ja kävijäennätyksiin suomalaisissa kansallispuistoissa.

Pakko oli paras moottori myös työnteon muutokseen. Maailman suurimman etätökökeilun aiheutti pieni virus. Eduskunta oli tässä muutoksessa mukana. Siirryimme eduskunnan valiokuntatyössä sähköisiin kokouksiin varsin nopeasti.

Sähköiset kokoukset ovat tehokas ja matkustusaikaa säästävä tapa jatkossakin työssä ja järjestötoiminnassa. Koronaviruksen vauhdittamana etätö ja paikkariippumaton työ ja järjestötoiminta ovat tulleet jäädäkseen. Tietoliikenneyhteyksien on pelattava hyvin koko Suomessa.

Omassa elämässäni rajoitukset johtivat siihen, että kansanedustajuuteen olennaisesti kuuluvat ihmisten tapaamiset muuttivat muotoaan. En-

sin kaikki tilaisuudet peruttiin, mutta pikkuhiljaa opimme virtuaalisiin sidosryhmä- ja järjestötapaamisiin.

Teams ja Facebook live ja vastaavat virtuaaliset kohtaamispaikat ovat tulleet tutuiksi. Eivät ne kasvokkain kohtamista korvaa, joten odotan kovasti aikoja, jolloin voimme tavata taas ihan perinteiseen tapaan. Uskon, että niin kaipaamani muikin järjestötyössä yhteiseen tekemiseen tottunut.

Etätöissä kaivataan työkavereiden tapaamista. Teams-kokouksessa on hankala törmätä sattumalta kehenkään kahvihuoneessa tai ulko-ovella. Tai kuka tietää, vaikka oppisimme organisoimaan nämä spontaanit, mutta monin tavoin tarpeelliset työkavereiden kohtaukset jatkossa uudella tavalla.

Uskon että tulevaisuuden toimintamalli tulee olemaan yhdistelmä etä- ja läsnäolotyö-

tä. Ja jos vain työtehtävien luonne sen sallii, työntekijän omia toiveita toivottavasti kuullaan herkällä korvalla.

Pitkittyvä kriisi on koetellut raskaasti niin ihmisiä, yrityksiä kuin kansakuntiakin. Toivon näköalalle on ollut tarvetta. Vaikeudet on hieman helpompi jaksaa ja voittaa, jos edessä on valoa.

Toivon lisäksi meistä jokainen tarvitsee rinnalleen kanssakulkijoita. Niitä, jotka murheiden keskellä kuuntelevat ja auttavat huomaamaan toivonsäteet. Kannamme vastuuta itsestämme, mutta myös muista ihmisistä.

Suomen Valkonauhaliitto on hyvä esimerkki järjestöstä, jossa vastuuta kannetaan yhdessä muiden kanssa. Yli sadan vuoden ajan kristillisen elämäntapsomuksen omaavat naiset ovat halunneet kantaa lähimmäisen vastuuta yhdessä samanlaisen

ajatusmaailman jakavien naisten kanssa.

Järjestötyön antoisia puolia onkin juuri tämä; yhdessä hyvän asian puolesta toimiminen on antoisampaa kuin yksin pakerkaminen. Yhdessä tehdessämme myös opimme toinen toisiltamme ja voimme toimia yhdessä yli sukupolvi- ja ammattirajojen.

Kiitos työstänne valon ja toivon vahvistamiseksi!

Kirjoittaja on eduskunnan puhemies.

Työ ja sen tekijä

MERJA KORKALAINEN

Naisyrittäjänä Kuopiossa

Olen viisilapsisen yrittäjäperheen toiseksi vanhin tytär. Työnteko tuli tutuksi jo hyvin nuorena. Koska äiti oli kotiäiti, meidän lapsien työpanosta tarvittiin lähinnä isän puusepäntöverstään puolella: oli siivousta, lähettitehtäviä ja pieniä apumiehen hommia. Sieltä imin arvot yrittämiseen ja omatoi-

misuuteen, sieltä yrittäjätaipaleeni käytännössä alkoi.

Valmistuttuani yo-merkonomiksi jatkoin työtä perheyrittäjätyössä, joka oli kasvanut, kehittynyt ja kansainvälistynytkin. Tuli 90-luvun suuri lama ja yrittäjäriski realisoitui isäni kohdalla. Veljeni kanssa saimme mahdollisuu-

den jatkaa yritystoimintaa ja sillä tiellä olemme olleet viimeiset 28-vuotta. Muutama vuosi sitten perustin tilitoimiston, koska huomasin, että ammattitaidollani on kysyntää. Halu haastaa itseäni otti vallan.

Olen nähnyt läheltä ja elänyt yrittäjyyden myönteiset

puolet, sen kun työ palkitsee ja menestyy, pääsee mukaan myötäsukaiseen imuun sekä epäonnistumisen, pettymyksen ja taloudellisen ahdingon.

Olen pohtinut, onko yrittäjyys ollut elämässäni sellainen kipukohta, joka on herättänyt kiinnostukseni osallistua yrittäjien järjestötoimintaan jo yli 25 vuoden ajan. Se on ollut minulle keino käsitellä asioita katkeroitumatta, pyrkiä vaikuttamaan osaltani, jotta yrittämisen olosuhteet olisivat paremmat jatkossa.

Puolitoistavuotta sitten ystäväni kertoi minulle Kuopion Valkonauha ry:stä. Hän tiesi, että olin pitkään hakenut naisten vertaistukiryhmää. Alkoholin tuhoavan voiman vaikutuksista lähelläni oli muodostunut minulle toinen elämäni kipukohdista, johon halusin vaikuttaa, saada ja antaa apua.

Heti ensimmäisessä ryhmätaamisessa tuntui, kuin olisin saapunut kotiin. Ilmapiiiri oli niin salliva ja keskustelleva. Viikoittain kokoontuvan moninaisen naisjoukkomme luottamukselliset keskustelut ovat voimaannuttavia ja vahvistavat ryhmän naisten parempaa arkea. Vertaistuki on parasta tukea kenelle tahansa elämän ongelmatilanteita ratkottaessa.

Kiitollinen olen siitä, että omalla kohdalla elämäni kipuilut eivät ole lannistaneet eivätkä katkeroitaneet minua, vaan antaneet sysäyksen toimintaan: vieneet uusi-

en asioiden ja ihmisten pariin, muovanneet ja avartaneet käsitystä elämästä sekä opettaneet katsomaan asioita eri kanteilta.

Ymmärrän kuitenkin, että vastoinkäymiset voivat lannistaa ja katkeroitaa, aiheuttaa syrjäytymistä ja sen mukana tuoda lisäongelmia. Siksi tukityöntarve ei ole vähentynyt vaan pikemminkin lisääntynyt yhteiskunnassamme. Nykyisen laman ja epidemian vaikutukset ulottuvat koskemaan yhä laajempaa joukkoa. On huolestuttavaa, että nuoret ja opiskelijat oireilevat nyt jo enemmän kuin 90-luvun laman aikana.

Valkonauhatyötä tarvitaan edelleen, sen olemassaolon tarpeellisuus on vaan vahvistunut 125 vuoden aikana. Vaikka yhteiskunnalliset olot elintason nousun myötä ovatkin parantuneet, silti väliinputoajien ja avun tarvitsijoiden joukko säilyy, koska yhteiskunnan turvaverkoissa on ihmisen meneviä aukkoja. Niitä paikkaamaan tarvitaan vapaaehtoistyötä ja järjestöjä.

Kuopiossa 9. maaliskuuta 2021

*Kirjoittaja on Kuopion Valkonauha ry:n sihteeri ja yrittäjä:
eTilit Merja Korkalainen Oy
M-Erikoiskaluste Oy*

Kutsumustyössä Afrikassa

"Kyllä se on kotikasvatuksen tulos, että hakeuduin lähetystyöhön. Omat vanhempani olivat kuolleet sota-aikana. Kasvatusisäni oli harras mies. Hän oli sitä mieltä, että kun me olemme saaneet Jumalalta näin suuren lahjan – olemme syntyneet kristittyyn maahan – niin meidän asiamme on ilman muuta mennä kipin kapin viemään tätä hyvää sanomaa maihin, joissa sitä ei vielä oltu kuultu."

Maija-Liisa Tiusanen valmistui diakonisaksi 26-vuotiaana v.1957, ja hakeutui heti lähetykskursille ja sitä tietään Suomen Lähetysseuran lähetiksi Namibiaan. Lähetysseura oli aloittanut toimintansa Ambomaalla, nykyisessä Pohjois-Namibiassa v. 1870. He aloittivat evankeliumin levittämisen rinnalla kielen oppimisen, kirjakielen luomisen ja lukutaito-opetuksen. Kirjoitettu kieli antoi pohjan ambolaisien kansalliselle identiteetille.

Suomalaiset lähetystyöntekijät toimivat 1950-luvulla eri aloilla käytännön opettajina, lääkäreinä ja sairaanhoitajina. Lähetysseuran nuorimpina lähetinä Majja-Liisa Tiusanen ensimmäinen työpaikka oli Eenhanan lähetykseseura, jossa toimi myös sairaala. Sairaala-alueella sijaitsi asuinrakennuksia sekä läheteille et-

Ensimmäinen orpolapseni oli Hafeni Markus, jonka äiti oli kuollut synnytykseen. Poliklinikan ovelle ilmestyi pieni nyytti, koska vauvan kristitty isä uskoi sieltä löytävän avun.

tä namibialaisille hoitajille ja muille työntekijöille. Lähetystyö edisti tasa-arvoa, sillä hyvin varhaisessa vaiheessa ryh-

dyttiin kouluttamaan paikallisia naisia opettajiksi ja sairaanhoitajiksi.

Asemalla oli myös kirjapaino, sillä lukutaidon edistämistä pidettiin tärkeänä. Raamattua, katekismusta ja virsikirjaa käännettiin paikallisille kielille Lähetysseuran toimesta.

– Työstä teki mieluisaa ja merkityksellistä sen monipuolisuus. Se oli sekä julistavaa että parantavaa. Käytännön sairaanhoitajan työtehtävien lisäksi ja kyläyhteisön arjesa tiiviisti mukana eläen ymmärrettiin, ettei pelkän julistuksen varassa voida rakentaa vakaampaa tulevaisuutta. Kansaa opetettiin siis myös lukemaan mitä kristillisyys merkitsee. Rotuerottele, apartheid, ymmärrettiin vahvasti kristillisten arvojen vastaiseksi. Musta väestö asui

Sairaala koostui potilasmajoista. Hoitajat saivat koulutuksen klinikoillamme.

tuolloin omilla rajatuilla alueilla reservateissa eli bantustaneissa.

Kielen opiskelua arjen keskellä

Lähetysseura antoi läheteille alkuun tarvittavaa kielikoulutusta.

– Muun muassa kwanyama kieltä pikkaisen opiskelin etukäteen, mutta jouduinkin sitten työhön eri kielialueelle. Kohteessahan kielen oppi parhaiten ja afrikkalaiset ovat hyviä opettajia! Pensastolaisten, busmannien kielen erikoispiirteenä on naksautusäänne. Sen saattoi oppia ainoastaan eteläisen Afrikan alkuperäiskansan keskuudessa eläessä. Afrikkalaiset juttelivat vuolaasti ja korjasivat kaikki minun kielivirheeni. Potilastyösäkin ihmiset sanoivat: ”Sinun täytyy oppia sanomaan näin”.

– Kiitän **Liina Lindströmiä** neuvosta, että vaikka olet vä-

synyt illalla, älä jää asuntoosi olemaan yksin, vaan osallistu iltanuotiolle. Ja vaikket ymmärtäisi puheesta mitään, kuuntele, anna sen puheen soljuja korvaan. Se oli hyvä neuvo! Sairaalan naisevanke- lista, **Selma**, tuli toisinaan pihalla vastaan tanssien, iloiten ja laulaen. Miksi, Maija-Liisa ajatteli. ”...kun sinä taas olet oppinut uuden sanan?! Hän osoitti näin ilonsa.

Tämä johti siihen, että seuraavaa päivää varten Maija-Liisa opetteli jo uuden pitkän lauseen. Selman osoittama ilo ja toteamus: ”Kun me olemme saaneet tänne kyläämme hoitajan, niin haluamme hänen oppivan kieleemme nopeasti”, kannusti oppimaan.

– Arjen työ sairaalassa oli mielekästä, kun pystyi auttamaan ihmisiä heidän tilanteissaan. Kaikkea mahdollista hoidettiin sitä mukaa kun pystyttiin ja myös lääkkeitä

saimme tarpeen mukaan. Tapatuomat olivat arkipäivää, ja muita yleisimpiä hoitoa vaativia sairauksia olivat trooppiset sairaudet, malaria ja erilaiset vatsasairaudet. Lähetysasemalla oli omia osastoja myös tuberkuloosia sairastaville.

Yhteiskunnallisten epäkohtien keskellä paikallisen väestön tukena

Suomalaiset lähetystyöntekijät tukivat Namibian itsenäisyyden puolesta taistelevia ihmisiä monin tavoin prosessissa, joka kesti yli 30 vuotta. Maija-Liisakin joutui tasapainoilemaan haastavissa tilanteissa. Sodan rankempi vaihe laajeni Namibian pohjoisosaan 1960-luvun puolessa välissä. Tuolloin lähetysaseman sairaalassa hoidettiin mm. ruhjevammoja ja sähköshokein kidutettuja, joihin kuului myös sairaalan mustaan väestöön kuuluvia hoitajia. Etelä-Afri-

Edessä pensastolaistyttö Maija-Liisa Ndilmeke ja hänen takana Hafeni Markus. Kolmen veljeksensä Abednekon, Mesakin ja Sadraakin vanhemmat kuolivat sodan aikana väkivallan uhreina. Naapuri neuvoi poikia kulkemaan kohti Etelän risti-tähtikuviota, jotta löytäisivät perille lähetysaseman klinikalle. Siellä asuessaan he saivat kristillisen kasvatuksen, kävivät katekoulun ja saivat koulutusta ammattiin. Kuva on otettu veljesten kastepäivänä.

kan hallitus, jonka alaisuudessa Ambomaa oli, ei huolehtinut kansalaisistaan millään tavoin.

–Rotuerottelupolitiikka oli vallalla ja musta ei ollut minäkään arvoinen valkoisen rinnalla, Maija-Liisa toteaa. Vuosikymmenen lopulla Maija-Liisan työ siirtyi Namibian ja Angolan välisen rajan pintaan, Engelan lähetysasemalle. Lähetysseura siirsi suomalaiset 1980-luvulla kauemmaksi rajasta ja Engelasta, joka oli ollut vuosia Maija-Liisa Tiusaasen kotipaikka.

Kaikilla kylillä oli päälikkönsä. Heidän puoleensa käännettiin, kun oli joitain ”kinkkisempiä tilanteita” ratkottavana. Alkuperäiskanso-

jen keskuudessa riidat pyrittiin ratkaisemaan puhumalla. Isoäitejä arvostettiin perheissä paljon.

– Myös meitä lähettejä arvostettiin, koska hallitus ei tarjonnut kyläläisille minäkäänlaista sairaanhoitoa. Lähetysaseman johtajana olin myös sairaalan päähenkilö. Kyläläiset osoittivat arvostusta antamalla ruokalahjoja kuten lihaa. Päivittäinen ravinto koostui kuitenkin merkittävältä osin erilaisista puuroista. Viljat, hirssi ja durra, survottiin jauhoiksi survimilla. Leipää ei juurikaan leivottu. Ruuanlaittomenetelmä oli pääasiassa avotuli, mutta myöhemmin alkoi tulla helloja ja uuneja. Minkäänlaisia

kylälaitteita ei ruokatarvikkeiden säilytykseen ollut. Perinteisessä pyyntikulttuurissa pensastolaiskansat käyttivät jousia ja he olivat taitavia nuolella ampujia. Virrasta sai syötävää kalaa, mutta krokotiilien kanssa piti olla varovainen! Myös auringossa kuivatettua lihaa oli tarjolla.

–Suolaa käytettiin ruuan säilyttämiseen ja maustamiseen, mutta se oli kallista. Okavango-joki virtasi etelästä päin. Suolalakeuksien hiekkainen maaperä oli hyvin suo-laista, mutta siitä sai puhdistamalla ihan kelvollista suolaa. Ajoittain oli pitkiä kuivia kausia ja toisinaan sade aiheutti huomattavia tulvia. Muistan kun eräänä aamuna sikojen

hoitajapoika tuli kertomaan, että siat hukkuvat! Krokotiileja saattoi tulla tulvien aikaan myös ihan lähetyksaseman pihahan asti.

Suola oli käypää valuutaa. – Kun tarvitsin kulkuvälinettä päästäkseni länsiheimojen alueella, sain suola maksuvälineenä käyttäen lainaksi evankelistan hevosen. Joillekin klinikoille ei ollut tietä, mutta ratsastaen pääsi perille. Pikkupojat tervehtivät minua ”Hyvää huomenta isoisä”. He eivät voineet ymmärtää, että nainen voisi ratsastaa ja pukeutua pitkiin. Tietenkin olin pukeutunut tuolloin pitkiin housuihin, Maija-Liisa naurahtaa. Lapset luulivat, että olen mies. Lähetyksasemalla pukeuduttiin virka-asuihin.

– Iltaisin kokoonnuimme iltanuotiolle yhdessä aseman työntekijöiden ja paikallisten kanssa. Päiviin sisältyi rakentamista, opiskelua ja monenlaista arjen työtä. Yhdessäolon hetket olivat iloisia: laulua, tanssia. Afrikkalaisilla on aivan erinomainen rytmitaaju. Suomalaisten yhteyksien kautta olimme saaneet kyläasukkaille värikkäitä vaatteita, joista he pitivät suuresti. Paketeissa tulleet pipotkin olivat suosiossa, sillä ne viilensivät mukavasti päivällä porotavalta auringolta.

Maija-Liisan ensimmäinen orpolapsi

Sairaalan toiminnan alusta asti sinne oli tuotu orpolapsia. Eräänä päivänä oven edessä oli pieni käärö, pieni poika.

– Ehkä äiti oli kuollut synnytykseen. Kristitty suku ha-

lusi tuoda lapsen lähetyksasemalle hoitoon. Kotona ei olisi ollut mahdollisuutta lapsen tarvitsemalle huolenpidolle. Karjan laiduntaminen kaukana karjaportissa otti aikansa.

– Tästä asemalle jätetystä pikkupojasta, joka myöhemmin kastettiin **Hafeni Markukseksi**, tuli minun ensimmäinen orpolapseni. Hafeni nimi tarkoittaa ”Iloitkaamme”. Vartuttuaan nuorukaiseksi, tapasin hänet usein sairaalan puusepän verstaalla. Hafeni tykkäsi höyläämisestä ja veistämisestä. Sota-aikana valkoiset haudattiin aina puisissa arkuissa. Hafeni perusti arkkuverstaan, jotta mustil-lekin mahdollistui arkkuhaa- taaminen.

Lähetyksasemat rakentuivat siten, että alueella oli työntekijöiden asuntoja ja poliklinikkarakennuksia sekä potilasmajoja. Työ sairaaloissa tapahtui Lähetyksseuran resursien puitteissa. Meillä oli käytössämme myös puhelimet, joilla pidimme yhteyttä toisille lähetyksasemille. Alueella oli tieverkostoa, joten pystyimme liikkumaan maastoautoilla. Pääasemalla oli leikkaussali, ja teimme tarvittaessa myös potilassiirtoja.

– Elimme aurinkoajassa. Kerran viikossa, lauantaisin, minun tehtäväni oli nousta ennen aurinkoa. Istuin lähetyksaseman itäpuolella, seinän vierustalla. Siinä odottelin auringonnousua. Kun aurin-gosta näkyi puolet, hiekan takaa, kello oli puoli seitsemän! Tuolloin sairaalan kellot olivat oikeassa ajassa, kerran viikossa.

Joustavuus oli tärkeä ominaisuus

Neuvokkuus ja sopeutuminen nopeasti muuttuviin tilanteisiin oli tärkeä ominaisuus. Poliittinen tilanne rotusyrjinnän maassa loi jännitteitä alueille, joilla Maija-Liisa Tiusanenkin työskenteli. Järjestäytyneitä itsenäisyysliikkeitä syntyi 1950-luvulla ja niistä tärkeimmäksi muodostui South West Africa People’s Organisation, Swapo, joka aloitti v. 1966 sissisodan Etelä-Afrikan hallintoa vastaan. Sota oli aluksi pienimuotoista, mutta laajeni Namibian pohjoisosiin v. 1975 kun pohjoinen rajanaapuri Angola itsenäistyi Portugalista.

Maija-Liisa Tiusanen näki sodan ankarat seuraukset työssään lähetyksaseman sairaalassa. Swapo sai tukea sekä lännestä että itäblokin maista. Swapo voitti v. 1989 ensimmäiset Namibiassa pidetyt vapaat vaalit ja maaliskuussa 1990 Namibia itsenäistyi **Martti Ahtisaaren** vetämän YK-operaation tuella.

Leppävirran seurakunnan nimikkolähetti Maija-Liisa Tiusanen poistui Namibiasta v. 1981. Tulevana kesänä Maija-Liisa täyttää 90 vuotta. Onnittelumme ja tervehdyksemme Pohjois-Karjalan Kontiolahdelle, jossa Maija-Liisa viettää ansaittuja eläkepäiviä. Onneksi olkoon monivaiheinen matka, varjelusta uudelle vuosikymmenelle!

TEKSTI: Hannele Töyry Maija-Liisa Tiusasen haastattelun pohjalta
KUVAT: Maija-Liisa Tiusasen kotiarkisto

JUTTA URPILAINEN

Epätasa-arvo on kestävän kehityksen jarru

Koronavirus on muuttanut arkeamme ja lisännyt epävarmuutta. Moni kantaa huolta omasta terveydestään ja toimeentulostaan sekä läheisistään. Olen käyttänyt vertausta, että virus on kuin röntgensäde. Se tekee näkyväksi sellaista, mikä normaalisti jää huomaamatta.

Olemme saaneet nähdä paljon hyvää: enemmistö ihmisistä tuntee suurta vastuuta kanssaihminen hyvinvoinnista ja on valmis merkittävästi rajoittamaan

omaa käyttäytymistään toisten suojelemiseksi. Myös kansalaisyhteiskunta on näyttänyt voimansa: järjestöt ovat mukauttaneet toimintaansa ja kekseliäästi yhdistäneet ihmisiä etäisyyksistä huolimatta.

Tämä kriisi on aidosti maailmanlaajuinen. Valitettavasti, kuten niin usein ennenkin, se on osunut kipeimmin niihin, jotka olivat jo valmiiksi vaikeassa asemassa. Näin on tapahtunut myös meillä Euroopassa: sosiaaliset ongelmat ja esimerkiksi yksinäisyys ovat lisääntyneet.

Kansainvälisten kumppanuuksien komissaarina teen työtä EU:n 126 kumppanimaan kanssa. Nämä ovat pääasiassa matalan tulotason maita, joilla on erilaisia kehityshaasteita. Esimerkiksi monessa Afrikan maassa sosiaalisia turvaverkkoja ja työttömyysturvaa ei käytännössä ole, vaan ihmiset ovat täysin lähiyhteisönsä varassa. Tällaisissa olosuhteissa rajoitusten noudattaminen voi olla mahdotonta, sillä perhe on ruokittava ja toimeentulo hankittava.

Myös peruspalvelujen merkitys on pandemian aikana kirkastunut. Jos virus lähtee leviämään, koko yhteiskunta on polvillaan ilman toimivaa terveydenhuoltoa. Samaten rokotusten järjestäminen on vaikeaa ilman laajalti saatavissa olevia palveluita.

Kumppanimaiden väestöt ovat hyvin nuoria. Afrikassa 60 prosenttia ihmisistä on alle 25-vuotiaita. Virus uhkaa myös tulevaa kehitystä, sillä monien lasten ja nuorten koulunkäynti on häiriintynyt. Viime vuoden keväällä 1,6 miljardia maailman lasta oli ainakin hetkellisesti poissa koulusta.

Kun koronaviruksesta tuli globaalipandemia, kokosimme voimamme jäsenmaidemme kanssa. Ohjasimme uudelleen 40 miljardia euroa nimenomaan viruksen vastaisiin toimiin. Tämä tarkoitti välitöntä humanitaarista apua sekä esimerkiksi ruoka- ja terveysjärjestelmien vahvistamista.

EU:lla on seitsemän vuoden budjettikausi, ja juuri nyt olemme uuden kauden alussa. Parhailaan käynnissä on ohjelmointi, jossa määritellään EU:n kehitysyhteistyövarojen käyttö tuleviksi vuosiksi. Olen jo päättänyt, että koulutuksen rahoitusosuutta kumppanimaisissa tullaan nostamaan, sillä inhimillisen pääoman vahvistaminen on avain uuteen kasvuun.

Koronaviruskriisistä saatu oppi on, että epätasa-arvo tekee yhteiskunnista hyvin haavoittuvia viruksen tapaisen ulkoisen uhan edessä. Sillä, että peruspalvelut kuten sosiaaliturva, terveydenhuolto ja koulutus ovat kaikkien väestöryhmien saatavilla, lisätään kokonaisturvallisuutta.

Viime aikoina on puhuttu paljon yhteiskuntien vastustuskyvystä. Ikävä kyllä koronavirus ei ole viimeinen kriisi, jonka tuleamme kohtaamaan. Vastustuskykymme on siis vahvistettava. Aidosti kestävä kehitys nimittäin edellyttää sekä sosiaalisen, ympäristöllisen että taloudellisen kestävyuden huomiointia.

Kirjoittaja on EU-komissaari.

Palstalla lukijat esittelevät merkitykselliseksi kokemiaan teoksia.

Pysäyttävä tietokirja päästää ääneen SUOMALAISET ALKOHOLISTIT

Toimittaja **Johanna Pohjolan** *Isä pullossa - Matka alkoholistin mieleen ja maailmaan* (Gummerus) on tyttären kertomus siitä, kuinka isän, lahjakkaan lääkärin, elämä tuhoutui alkoholismien vuoksi. Se on samalla tietokirja suomalaisesta alkoholismista ja sen hoitamisesta. Kirjassa kuvataan, miten alkoholistit valehtelevat läheisilleen, työkavereille ja Alkon myyjille piilotellessaan sairauttaan. Pohjola asui kirjaa kirjoittaessaan kuukauden eri päihdelaitoksissa ja haastatteli kymmeniä alkoholisteja ja päihdetyöntekijöitä.

Kaksi kolmasosaa suomalaisista alkoholisteista on työelämässä. Useista päihdehoitolaitoksista kerrotaan, että koronakriisi etätoineen on lisännyt alkoholiriippuvaisen juomista. Tämä on näkyneet kasvaneina potilasmäärinä maaliskuusta asti.

Pohjolan teos antaa konkreettisia vinkkejä siihen, kuinka puuttua päihderiippuvaisen juomiseen. Hänen mukaansa jämäkkyys, ihmisen arvostaminen ja rajojen aset-

taminen riippuvaiselle käytökselle ovat aina tärkeitä, oli kyseessä läheinen tai työtoveri.

– Alkoholisti on taitava kieltämään ongelmansa ja keksimään tekosyitä, joihin hän itse aidosti uskoo. Sairaus pahenee, kun se saa jatkua rauhassa. Vaikka alkoholisti usein närkästyy puuttumisesta, syvällä sisimmässään hän yleensä arvostaa sitä, Pohjola kertoo.

Johanna Pohjola:
ISÄ PULLOSSA
Matka alkoholistin mieleen ja
maailmaan
(Gummerus 2020)

Tarkoitus vähentää tarpeetonta häpeää

Teos sai alkunsa halusta kuitistaa alkoholismiin liittyvää tarpeetonta häpeää ja lisätä rehellistä puhetta päihderiippuvuudesta. Johanna Pohjolle tuli isänsä kuoltua myös tarve ymmärtää riippuvaisen mielenmaisemaa.

Kirjassa Pohjola kertoo tarinansa alkoholistin lapsena. Hän pui alkoholistien läheisille tuttuja syillisyyttä ja häpeää sekä läheisen toipumista. Kirjassa pohditaan myös historian ja asiantuntijoiden avulla, miksi alkoholismia hävetään Suomessa yleisesti enemmän kuin esimerkiksi syöpää, masennusta tai työuupumusta.

Pohjolan mukaan hallitsemattomaan juomiseen liittyy aina tervettä häpeää, koska riippuvainen toimii sisimpänsä vastaisesti. Tuhoisaa häpeästä tulee, kun se johtaa koko perheen salailuun ja peitteilyyn. Häpeää ja tuomitsemista lisää myös käsitys, että riippuvuudessa on kyse heikkoudesta tai huonoudesta.

Hermoston pakkoliike

Teoksessa toipuvat alkoholistit kertovat, miten pakonomainen juominen käytännössä ilmenee ja miltä se tuntuu. Pohjola kertoo, että ymmärsi isäänsä ja alkoholismia sairautena vasta heitä kuunnellessaan.

– Kun riippuvuuden raja ylittyy, juomisesta tulee her-

moston pakkoliike. Ulkopuolisen on vaikeaa käsittää sitä, koska juominen näyttää päällepäin tietoiselta valinnalta. Ymmärtämisen tiellä on usein myös inhimillisiä tunteita, kuten vihaa, surua ja syyllisyyttä. Käsittelemättöminä ne estävät esimerkiksi terveydenhoidon ammattilaisia kohtamasta riippuvaisia viisaasti.

*Johanna Pohjola (s. 1977) on toimittaja ja koulutukseltaan sosiaali- ja kulttuuriantropologi. Hän työskentelee parhaillaan Ylelle Latinalaisessa Amerikassa. Pohjola on kirjoittanut aiemmin tietokirjan *Matte – Etelä-Amerikan voimajuoma* (2013).*

TOIPUMO osallisena Johanna Pohjolan ”Isä pullossa”-kirjaan

Toimittaja **Johanna Pohjola** lähestyi allekirjoittanutta puhelimitse Toipumoon. Kysymys kuului, voisiko hän tulla Toipumoon havainnoimaan päihderiippuvaisia ja saamaan vastauksia tekeillä olevaan kirjaansa. Pohjola kertoi lyhyesti kirja-projektistaan ja sen käynnistymiseen liittyvistä kysymyksistä suhteessa päihderiippuvaiseen isäänsä. Kirjan kirjoittaminen olisi tutkimusmatka isän juomiseen, päihderiippuvuudesta tietoisuuden lisääminen ja sen kautta isän toiminnan ymmärtäminen ja ehkäpä jollakin osin myös hyväksyminen.

Toipumohan ei ole mikään ulkopuolisten vierailukohde, ajattelin ensin. Päihdekuntoutuksessa olevien asiakkaiden yksityisyys ja aiheen arkaluonteisuus? Lupasin miettiä asiaa ja olla myöhemmin yhteydessä. Kerroin kyseisenä hetkenä kuntoutuksessa oleville asiakkaille Pohjolan ehdotuksesta ja välitin vakuuttelut sii-

tä, ettei kenenkään nimiä tulla mainitsemaan missään ja ehdottomasta vaitiolovelvollisuudesta. Väkihän toivotti hänet välittömästi tervetulleeksi ja näin pääsimme yhtenä päihdekuntoutusyksikkönä osalliseksi Pohjolan kirjaan.

Pohjola asui Toipumolla vajaan viikon verran osallistuen päivittäin päiväohjelmaan, havainnoiden sekä henkilökuntaa haastatellen. Päiväohjelmaan sitoutuen hän pääsi kuulemaan asiakkaiden tarinoita elävien stoorien ja muiden tehtävän purkujen kautta. Luennot osaltaan lisäsivät ymmärrystä ja antoivat uusia näkökulmia. Henkilökunnan haastattelut toivat oman lisänsä päihdetyön ammattilaisena ja omakohtaisesta päihderiippuvuudesta toipuneena tai päihderiippuvaisen läheisenä eläneenä, kuten Toipumon työntekijöillä kokemusta on.

Päihderiippuvaiset ovat muutakin kuin ilkeyttään pakonomaisesti päihkeitä käyttäviä ja läheisensä myrkyttäviä

addikteja. He ovat äitejä, isejä, puolisoita, sisaria, veljiä, jonnekin lapsia, yritysjohtajia, lääkäreitä, ja mitä kaikkea muuta! Ainutlaatuisia persoonia, jotka ovat sairastuneet päihderiippuvuus nimiseen sairauteen. Iloisia, rohkeita, huikeita tyyppisiä, jotka ovat ymmärtäneet lähteä hakemaan apua sairauteensa. Sairauden luonteeseen kuuluu itsekeskeisyys, omahyväisyys, valehtelu, vähättely ja oman edun tavoittelu. Moni asiakas kuvaakin itseään kahdessa persoonassa; käyttävään aikaan ja raitistuttuaan. Matka raitistumiseen alkaa kuntoutuksessa, mutta kestää lopun elämää. Tätä matkaa olen saanut itsekin kulkea monen toipujan rinnalla, itkien, nauraen, ylämäkeen työntäen ja välillä pohjalta ylös nostaen.

Mutta, mennäksemme vielä kirjaprojektiin; asiakkaat suhtautuivat kirjailija-Pohjolaan erittäin avoimesti, ymmärtäväisesti ja rohkaisevasti. He jakoivat omaa elämää ja ta-

- Toipumo on 15-paikkainen täysi-ikäisten päihderiippuvaisten naisten sekä miesten hoitoon erikoistunut päihdekuntoutuspaikka Sonkajärven kunnassa, Pohjois-Savossa.
- Toipumon henkilökunnan laaja osaaminen ja ammattitaito mahdollistavat monidiagnoosiasiakkaiden hoidon. Hyödynnämme hoidossamme ammatillisen osaamisen lisäksi omakohtaista kokemuksellisuutta.
- Kuntoutus Toipumossa perustuu 12-askeliseen toipumisohjelman ammatilliselle soveltamiselle, sekä ihmisen kunnioittamiselle ja myötätunnolle.
- Kohtaamme asiakkaan arvostaen ja ymmärtäen päihderiippuvuussairauden luonteen. Jokainen voi saapua sellaisena kuin on, omana itsenään.
- Muutos voi alkaa tästä päivästä. Olet lämpöisesti tervetullut Toipumoon.

rinoitaan noiden muutaman päivän aikana. Saadun palautteen mukaan ja havainnoituaan lukuisia toipuvia addikteja kirjan kirjoittamisen matkalla, Pohjolan ymmärrys isäänsä ja hänen toimintaansa kohtaan lisääntyi ja syveni. Matkan tavoite oli siis täyttynyt ja toteutunut. Tätähän me toivomme myös päihderiippuvaisen matkalle päihteidenkäyttäjistä raittiiksi yksilöksi!

*Kirjoittaja on
Toipumon
toimitusjohtaja
Eeva-Mari
Penttonen,
sosionomi
(YAMK).*

Eeva-Mari Penttonen ja Toipumon terapiakoira.

Lipas

*Sydämessä, jossa hellyys asuu,
pelko käy sen kanssa rinnatusten
sielun talon pirstoen kuin lippaan
liian hauraan kultaa kalliimmalle.*

*Särkynyttä lipastani kannan
luoksesi Herra. Minulla ei muuta
omaa edessäsi lie kuin rakkaimpani.*

*Heitä siunaa, Herra, ilo anna,
suo uni rauhallinen pitkin öin
ja elämäämme päivän leipä, lämmin.
Suo suoja suurempi kuin sydämeni.*

HELVI JUVONEN

Erilainen polku vanhemmuuteen

Mies kuljettaa sormeaan pitkin hopeoitua uraa, jonka koukeroista piirtyy kaipaus. Kivi on musta ja sen pintaan on kaiverrettu kaksi joutsenta kurkottamassa katsettaan kohti ulapan taa piirtyvää auringonlaskua. Metsän reunassa yksinäinen mänty hamuaa kohti illan viimeisiä säteitä. Puoliso, jonka kanssa hän jakoi elämänsä 43 vuotta, on ollut poissa jo kauan. Mies muistaa elon kiemuraiset juonteet, kipeät ylämäet ja leikkisät tyvenet. Hän muistaa täyden korin herkkutatteja sienimetsässä ja pannukahvin tuoksun kesämökin tuvassa. Hän muistaa junamatkan halki Neuvostoliiton ja talonrakennuksen pienelle kylälle. Ennen kaikkea hän muistaa toiveen lapsista ja omasta perheestä. Polku kohti yhteistä unelmaa oli pitkä ja aikaansa nähden poikkeuksellinen. Kulkeminen vaati heiltä rohkeutta, päättäväisyyttä ja kärsivällisyyttä, mutta he halusivat olla äiti ja isä. Ja sitä he todellakin olivat.

Isä suoristaa vanhan paperin kulmaa tuossa samassa talossa, jonka perustuksiin on kaiverrettu 1993. Hän arkistoi paperin ja pinon muita tärkeitä muistoja kansioon yli kolmekymmentä vuotta sitten. Kuitti käännöksestä, vah-

vistus taloudellisen tilanteen vakaudesta, tuttavien ja viranomaisten selvityksiä vanhemmaksi sopivuudesta. Kaikki nuo olivat tärkeitä askelia kohti lapsen saamista adoption kautta. Tänä päivänä ne ovat rakkaita muistoja.

Adoptiovanhemmalle oman lapsen syyliin saamisen polku on hyvin erilainen, vaikka toive lapsesta onkin kaikille vanhemmaksi haluaville sama. Adoptiovanhemmat ovat käyneet yleensä jo hyvin raskaan tien ymmärtäessään, ettei biologiseen lapseen ole mahdollisuutta. Kuva konkretisoi tulevien vanhempien odotuksen, adoptiovanhemmilla se on mustavalkoisen ultrakuvan sijaan otos jo syntyneestä ihmeestä.

Odotus oli kestänyt melkein kymmenen vuotta, mutta nyt kaikki tapahtui äkkiä. Ensimmäiset kuvat tulivat Intiasta. Yhdessä kuvassa pieni, tumma vauva makaa valkoisessa sängyssä.

Kauan odotettu tapaamisen hetki pakahdutti äidin sydämen, mutta suututti päiväunilta herätetyn tytön. Tyttö laitettiin takaisin nukkumaan ja äiti jäi sängyn vierele odottamaan ja tarkkailemaan lastenkodin arkea. Kun tyttö heräsi, hän kurotti kätensä kohti äitiään – eikä päästänyt irti, kuin vasta kotona Suomessa.

Heille ensimmäiset kuvat tulivat Intiasta. Toisessa pieni, tumma vauva makaa valkoisessa sängyssä, toisessa hän taas uinuu hoitajan sylissä. Odotus oli kestänyt melkein kymmenen vuotta, mutta nyt kaikki tapahtui äkkiä. Kolmikuinen poika tuotaisiin heille Suomeen. Hartaasti odotettu lentokone laskeutui Helsinki-Vantaan lentokentälle tammikuuisena aamuna. Adoptiojärjestön työntekijä työnsi lentokentän porttien läpi matkalaukuille varattuja kärriä, joihin asetetuissa kehdoissa nukkui neljä pientä vauvaa, kaksi kussakin. Tuloaulan lasin takana neljä perhet-

tä miettivät, kuka näistä suloisista lapsista olisi juuri heidän.

Elämä esikoisen kanssa oli asettunut jo uomiinsa, kun kaksi vuotta myöhemmin äiti nosti lankapuhelimen luurin, jonka toisessa päässä soittaja kysyi, haluaisiko perhe ottaa vielä noin vuoden ikäisen tytön. Hänen vuokseen perheen olisi matkattava ensimmäistä kertaa Thaimaaseen. Kuva pörrötukkaisesta työstä tuli ja matka konkretisoitui. Matkaa suunniteltiin huolellisesti. Äiti jäi lomalle ja isä raivasi yrittäjän kalenterinsa. Matkaseurueeseen

”Äidin tarinoista välittyi aina äärimmäinen kiitollisuus ja arvostus taustaamme kohtaan.”

liittyi vielä äidin sisar takaamaan kieli-
taidon kinkkisimmissäkin käänteissä.

Kauan odotettu tapaamisen hetki pakah-
dutti äidin sydämen, mutta suututti päi-
vääniltä herätetyn tytön. Tyttö laitettiin takaisin nukkumaan ja äiti jäi sängyn vierelle odottamaan ja tarkkailemaan lastenkodin arkea: lattialla syöviä aikuisia ja sängyissään itkeskeleviä lapsia. Naurua ja hymyäkin oli. Kun tyttö heräsi, hän kurotti kätensä kohti äitiään – eikä päästänyt irti, kuin vasta kotona Suomessa. Viimeisten yhteiskuvien ottaminen henkilökunnan kanssakin oli liian pitkä hetki pois merkitykselliseksi koetusta sylistä.

Näin neljän ihmisen elämät kietoutuivat yhteen tiiviiksi perheeksi. Lapsuudessamme riitti tarinoita, tärkeä osa adoptiolapsen vanhemmuutta onkin puhua avoimesti lapsen juurista ja taustasta. Äiti jaksoi aina lempeän kärsivällisesti kertoa juuri meidän omat tarinamme ja vastata samoihin kysymyksiin yhä uudelleen. Äiti osasi käsitellä viisaudella myös hylkäämisen kokemusta. Hän kuvasi biolo-

giset äitimme aina niin, että heidän taroituksensa oli tarjota lapselleen parempi elämä muualla, eikä heillä ollut mitään muuta vaihtoehtoa, kuin antaa lapsensa pois. Äidin tarinoista välittyi aina äärimmäinen kiitollisuus ja arvostus taustaamme kohtaan.

*Sakran Nuojua,
33-vuotias henkilös-
tökonsultti Helsin-
gistä.*

*Thomas Nukarinen,
34-vuotias kasva-
tusalan ja johtami-
sen kouluttaja Joen-
suusta*

Äitimme nukkui pois perheen läsnä ollessa elokuussa 2018 sairastettuaan muistisairautta 15 vuotta. Lukuisista kertomuksista ja valokuva-albumeista huolimatta osa tarinastamme hävisi vähitellen hänen haurastuvan muistinsa mukana. Vaikka muistot ja ihmisetkin ovat katoavaisia, tarinamme on osoitus siitä, että taustasta riippumatta kokemus perheestä on ennen kaikkea kollektiivista tunnetta yhteenkuuluvuudesta, pyyteettömästä rakkaudesta ja pysyvyydestä.

Haluamme omistaa kirjoituksen rakkaan ja lempeän äitimme muistolle. Olemme yhteisestä ajastamme äärimmäisen kiitollisia ja kunnioitamme hänen elämäntyötään lasten parissa sekä omistautumistaan adoptio-
perheiden asioille.

Kiitos äidistä

Piispa emeritus Eero Huovisen Äitiä ikävä -kirja avaa lämpimästi ja läheisesti lapsen muistojen matkaa, varhain kuolleen äidin ikävää ja kaipuuta. Kirjan kansikuvana on kuva onnellisesta äidistä. Mitä tuo kuva lukijalle viestii? Annetaan teoksen kertoa:

Kuusikymmentä vuotta äidin kuoleman jälkeen löydän isän vanhoja filminegatiiveja, joista en muista milloinkaan nähneeni paperivedoksia. Yksi kuva on ylitse muiden. Naurava nainen ja naurava mies kävelevät Roomassa Via del Corsolla, keväällä 1950. Heillä on ilmiselvästi hyvin hauskaa. Mitä he ovat kertoneet toisilleen? Mitä tahansa he puhuvatkin, he iloitsevat, vapaasti. Äiti katsoo eteenpäin, isä ihailee äitiä, seuraa taampana ja sivussa kuin adjutantti.

EERO HUOVISEN ARKISTO / MUOKATTU KUVA: WSOY / MARJAANA VIRTÄ

Corson kuvassa näen äidin ja isän sellaisena kuin haluan heidät nähdä. Ja mikä vielä parempaa, äidin kirjeiden perusteella uskon, että he ovat olleet juuri sellaisia kuin kuva kertoo. Äiti kauneimmillaan, elävänä, hurmaavana, huolettomana, iloitaan ja miehestään varmana. Mies peesaa.

Miksi vasta nyt löydän tämän kuvan? Olisiko isä puolisonsa menetyksen jälkeen kätkenyt kuvan, koska se oli liian väkevä katsottavaksi? Entä olisiko minun elämä-

ni ollut toisenlaista, jos tällaiset äiti ja isä olisivat saaneet yhdessä elää pitempään?

Kun katselen Corson kuvaa, joudun raapputtamaan pois niitä kerrostumia, joita mieleeni ja alitajuntaani on myöhempien vuosikymmenten aikana kertynyt. Onko tämä Corson otos äidistä varmasti se tosi ja alkuperäinen kuva, jota olen kauan etsinyt?

Tietysti Corson kuva on totta. Filmi ei vahtelee. Minulle se tulee todeksi vasta yli puoli vuosisataa myöhemmin. Ja nyt se valtaa mieleni, alan nähdä sen silloinkin, kun en katso sitä. Minun äitini. Haave ja totuus kohtaavat toisensa. Ikävä helpottaa, mutta ikävä myös syvenee.

Miten mielelläni kulkisin Rooman katuja juuri tämän naisen kanssa, olipa hän kolmikymppinen tai ysikymppinen. Kun löysin Via del Corsolla otetun valokuvan, löysin läsnä olevan ja iloisen äidin, elämänmyönteisen ja tulevaisuuteen katsovan äidin. Corson kuva on hengeltään sama, jolla äiti johti Malminkadun teatteria, villien poikiensa kotia. Ei ihme, että mielelläni kuljen sekä Malminkatua että Corsoa, Helsingissä ja Roomassa. Paikat ja kadut – ne ovat muistojen runko.

Ote teoksesta Eero Huovinen: Äitiä ikävä (WSOY 2020). Julkaistu tekijän luvalla.

Järjestöjen ja kuntien kumppanuutta kuntalaisten hyväksi

Kunnan tehtävä on edistää kuntalaisten hyvinvointia ja kunnan elinvoimaa sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla (Kuntalaki 1§). Tässä pitkäjänteisessä työssä järjestöllä on tärkeä rooli. Järjestöt ovat kunnille keskeinen kumppani julkisten palveluiden tuotannossa. Yhteistyötä tarvitaan erilaisten haasteiden ratkaisemiseksi ja vahvistamaan mahdollisuutta kuulua yhteisöön. Kunnat ovat merkittäviä järjestö- ja yhdistystoiminnan toimintaedellytysten, kuten avustusten ja tilojen, turvaajia. Järjestöjen keskinäinen sekä kuntien ja järjestöjen välinen yhteistyö ja uudet kumppanuudet ovat tärkeällä sijalla hyvinvoinnin edistämisessä ja väestöryhmien välisten hyvinvointierojen kaventamisessa. Esimerkiksi liikunta- ja nuorisjärjestöillä on merkittävä rooli ihmisten arjen hyvinvoinnin kannalta. Kuntalaisen näkökulmasta palvelujen laatu, sisältö ja saatavuus ovat usein merkittäviä vetovoimatekijöitä riippumatta siitä, tuottaako palvelun kunta, kuntakonserni, järjestö, yksityinen yritys tai muu taho. Järjestöt tarjoavat erilaisia areenoita mielekkääseen toimintaan, jotka tukevat kunnan elinvoiman kehittymistä.

Tietoa ja luottamusta

Järjestöjen ja kuntien strategisen yhteistyön kehittyminen tarvitsee tuekseen riittävästi tietoa ja luottamusta. Luotta-

mus rakentuu sen pohjalle, että osapuolet tuntevat toisensa ja toistensa toimintatavat. Kuntien organisaatiot ovat usein erilaisia ja ehkä haastaviakin hahmottaa. Toisaalta kunta usein tarvitsisi järjestöiltä ja kumppaneilta enemmän tietoa kuin on ehkä löydettävissä. Esimerkiksi kuntien lakisääteisessä hyvinvointikertomustyössä järjestötietoa olisi mahdollista käyttää vielä entistä monipuolisemmin hyvinvointia koskevien päätösten pohjana. Tiedon välittymiseen onkin hyvä kiinnittää huomiota viimeistään nyt. Myös avustustietoja koskeva tieto olisi sote-uudistuksen kynnyksellä hyödyllistä kerätä yhteen, kun avoimia kysymyksiä on vielä runsaasti ilmassa.

Kuntien ja järjestöjen yhteistyön kehittäminen edellyttää kuitenkin aina tavoitteellisuutta. Yhteistyön tavoista on hyvä sopia ja seurata ja arvioida miten tavoitteisiin on päästy. Millaisena näet kuntasi järjestöyhteistyön tulevaisuudessa? Kuntavaalien alla on hyvä pohtia millaisin strategisin valinnoin ja päätöksin eri toimijoiden muodostama ekosysteemi omasta kunnasta tulevina vuosina muodostuu. Järjestöyhteistyön kehittämiseksi on annettava aikaa, tilaa ja mahdollisuuksia kasvaa täyteen loistoonsa. Hyviä toimintatapoja kannattaa ideoida myös muiden lähikuntien kanssa. Tarvitaan pitkäjänteisiä innostujia ja kokeilevia visionäärejä, jotka näkevät kunnan ja järjestöjen yh-

”Järjestöt ovat usein kaikkein lähimpänä kuntalaisten elämää, myös siellä minne kunnan toiminta ei yllä.”

teistyön kunnan kestävän tulevaisuuden vahvistajana. Riittäviä resursseja onohitamatta.

Osallisuus on sosiaalisen kestävyiden toteutumisen edellytys

Järjestöjen tarjoaman yhteisöllisyyden kautta syntyy vahvaa vuorovaikutusta ja inhimillisesti tärkeää sosiaalista pääomaa. Koska kaikkien ääni ei välttämättä kuulu muuten, tarjoavat järjestöt väylän myös kuulluksi tulemiselle kaikkein heikoimmassa asemassa oleville.

Osallisuuden monimuotoisuuden ymmärtäminen on oleellista, kun puhutaan sosiaalisesta kestävydestä osana kestävän kehityksen kokonaisuutta ekologisen ja taloudellisen kestävyiden rinnalla. Osallisuus on sosiaalisen kestävyiden toteutumisen edellytys. Osallisuus ei toteudu, jos se ei lähde rakentumaan yksilöstä ja hänen elämänsä hallinnastaan ja oman merkityksellisyyden kokemuksesta. Turvattu toimeentulo ja kokemus omasta hyvinvoinnista tuottavat kykyä toimia omaehtoisena ja merkityksellisenä toimijana lähiympäristössä. Tämä ilmenee laajemmin yhteisöihin sitoutumisena, luottamuksena ja haluna vaikuttaa koko yhteiskunnassa. Näiden toteutumi-

ssa järjestöissä tehdään kunnan kannalta ensiarvoisen tärkeää työtä.

Jotta yhteistyössä päästään eteenpäin, on molempien osapuolien tiivistettävä keskinäistä dialogiaan, opittava tuntemaan toistensa toiminnan tavoitteita ja toimintatapoja. Kunnat ja järjestöt toimivat periaatteessa eri logiikan perusteella, mutta yhteinen tavoite on ihmisten hyvinvointi ja arjen sujuvuus. Sosiaalisesti kestävässä kunnassa on vahva rooli ja paikka myös järjestöjen tekemälle ansiokkaalle työlle. Järjestöt ovat usein kaikkein lähimpänä kuntalaisten elämää, myös siellä minne kunnan toiminta ei yllä.

*Maria Salenius
Erityisasiantuntija/
Hyvinvointi ja sivistys-
yksikkö
Suomen Kuntaliitto ry*

*Päivi Kurikka
Erityisasiantuntija/
Strategiayksikkö
Suomen Kunta-
liitto ry*

Mitä kuuluu, rovasti Marja-Sisko Aalto?

Olen lämmöllä ajatellut Valkonauhaliiton toimintaa. Pieneltä osaltani olen saanut olla siinä mukana joissakin koulutustilanteissa. Varmasti moni muu on tehnyt paljon, paljon enemmän.

Olin 1986–2010 kirkkoherrana Imatran seurakunnassa. Sukupuolen korjaukseni aiheutti kuohuntaa ja luottamuspuolan, mitkä johtivat eron pyytämiseen ja

työttömäksi jäämiseen. Olin sama ihminen kuin aina ennenkin, mutta uudelleen työllistyminen osoittautui yllättävän vaikeaksi. Hain monia virkoja muualtakin kuin kirkollisen erityisosaamisen alueelta, mutta pääsin harvoin edes haastateluun.

En osaa selittää sitä muuten kuin sillä, että julkisuuteen tullut tieto erilaisuudesta-

ni oli este saada työtä. Olen kahden työtömyysjaksoni ajalta onnellinen siitä, että monet järjestöt ja yhdistykset sekä Helsingin kaupunki ja Oulunkylän seurakunta tarjosivat mahdollisuuksia työntekoon edes tilapäisesti.

Se oli vaikeaa aikaa, koska minulla on aina ollut vahva kutsumus palvella ihmisiä ja heidän kauttaan Jumalaa. Sain toisaalta käytännön kokemusta monelle muullekin tutusta työttömyydestä ja tulevaisuuden epävarmuudesta. Minulla on monesti testattu hyvin vakaa persoonallisuus, epävarmuuden sieto ja terve mieli. Usein nuorilaiset työtehtävät liittyivätkin toisaalta mielenterveyteen, toisaalta erilaisuuteen voimavarana eikä uhkana.

Työpaikka järjestyi loppusyksystä 2010 Kuopion hiippakunnan tuomiokapitulin notaarina. Se on laaja-alainen hiippakuntahallinnon virka, johon liittyy paljon järjestelyvastuuta, valmisteluja, esittelyä, sihteerin tehtäviä ja päätösten täytäntöönpanoa. Erityisen mieluisaa oli vastata siitä prosessista, jossa teologian maistereista valmistui pappeja kirkkoomme. Minulla oli useita huippuosajia työtovereina. Piispa **Wille Riekkinen** myönsi minulle rovestin arvon vuonna 2012.

Jäin 64 täytettyäni eläkkeelle vuonna 2018. Alkoivat eläkeläisen kiireet, mihin sisältyy paljon luonnossa liikkumista ja iloa yhdeksästä lastemme lapsesta. Olen myös toteuttanut pitkäaikaisen haaveeni kirjailijan urasta. Olen kirjoittanut Imatran seurakunnan historiaa, suomalaisen diakonian bibliografian ja kuusi rikosromaanin, joissa on pehmeän inhimillinen ote. Päähenkilöni noudattavat omia elämänarvojani selvittäen monet vaikeat ti-

- Marja-Sisko Aalto
- rovasti, kirjailija
- 66 v.
- s. Lappeenranta
- asuu nyt Kuopiossa
- teologian maisteri, ylempi pastoraalitutkinto
- naimisissa, 3 lasta, 9 lastenlasta
- Motto: Kiitoksia otetaan aina vastaan, haukkuja huhtikuun kuudentena maanantaina.

lanteet puhumalla ja päättelemällä. Heissä on yhä uskoa ihmisiin, vaikka esillä ovat myös elämän varjopuolet ja tummat sävyt.

Nyt on työn alla historiallinen romaani esi-isästäni **Ambrosius Henrikinpoika Redsvenistä** (1550–1602), joka oli savolaisen ratsuväen komentaja. Saa nähdä, miten onnistun!

Hyvä Jumala on siunannut minua perheellä ja ystävillä. Erityisesti olen kiitollinen pitkäaikaisesta puolisoista, lastemme äidistä ja elämänkumppanistani **Birgita**, jonka kanssa minulla on yhä jalat saman pöydän alla. Ihmisen ei ole hyvä olla yksin, Iso Kirja opettaa.

Meillä on kaksi kissaa ja elämä puuhakasta.

Olen miettinyt, että elämä työntää esiin usein ihan muita asioita ja tilanteita kuin mitä olen suunnitellut. Aluksi voi harmittaa, mutta monesti olen jälkeensä todennut, että se oli juuri sitä, mitä tarvitsin.

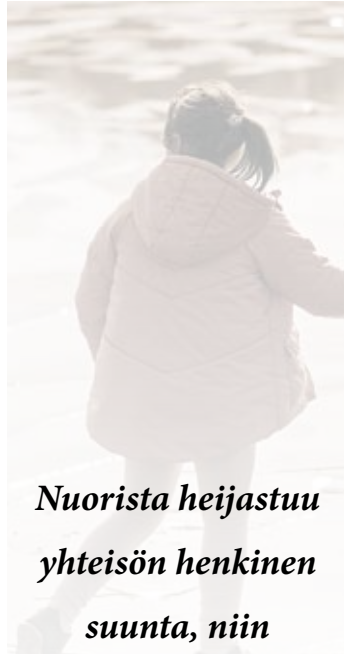
Ajatuksia eettisestä kasvatuksesta

Opettajien koulutuspäivässä pohdittiin arjen eettisiä kysymyksiä. ”Ei ole tästä maailmasta” totesi eräs osallistujista, kun otin esille keskusteluun vanhan TV-sarjan. **Laura Ingalls Wilderin** kirjoihin perustuva *Pieni talo preerialla* kuvaa uudisraivaajaperheen ja pienen kyläyhteisön arkea iloiseen ja suruineen. Jaksot ovat kuin moraalien ja etiikan oppitunteja. Nyt vuosikymmenet myöhemmin pohdin, onko toistemme kohtaamisessa kohtuullista sijaa hyville. Missä mitassa käytämme rohkeutta ja rakkautta, viisautta ja nöyryyttä tai kärsivällisyyttä ja anteeksiantoa?

Sukupolvi sitten erään päiväkodin varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmat saivat tehtäväksi nimetä eettisen kasvatuksen piirteitä. Tehtävä koettiin vallan vaikeana, muttei jäänyt mahdottomaksi. Eettinen kasvatusta kuvailtiin joukoksi vanhempien tehtäviä, joissa lähtökohdaksi on rehellisyys, luottamus, oikeudenmukaisuus ja johdonmukaisuus. Lasta ohjataan oikean ja väärän erottamiseen empatiataitoa ja käytöstapoja opetta-

PIXABAY

malla. Lapsen on ymmärrettävä, että teoilla on seuraukset. Näin lapselle kehittyy ”sisäinen ohjautuvuus”. Tilanteita selvitellessä lapselle tulee antaa keino teon hyvittämiseen sekä anteeksipyyttämisen että anteeksisaamisen mahdollisuus. Kannustaminen ja palkitseminen ovat kieltoja ja uhkailuja tehokkaampi palautteen tapa. Aikuinen toimii mallina, myös erheensä anteeksipyytäen ja tekonsa hyvittäen. Rakkaudella asetetut rajat ovat vanhempien antama tuki ja turva lapselle. Kasvatus on myös kodin ja päiväkodin yhteistyötä. Vanhemmat toivoivat päiväkodista tiedon, mikäli lapsen käyttäytymisessä tapahtuu muutos – lapsi vetäytyy syrjään, kiusaa toisia tai ei koe minkäänlaisia empatiaa kavereitaan kohtaan.

Vanhemmat muistelivat oman lapsuutensa ajoista teittelyn, nykylasten ”haistattelun” sijaan ja kunnioittavan käyttäytymisen vanhempia ihmisiä kohtaan. Kurittaminen, uhkailu ja häpeään saattaminen liittyi vanhan ajan kasvatukseen. Vähitellen lasten ujous ja arkuus on muuttunut sosiaalisuudeksi ja avoimuudeksi, mutta oman edun tavoittelu ja toisen huomioonottamattomuus vie kasvatuksessa väärään suuntaan. Ih-

Nuorista heijastuu yhteisön henkinen suunta, niin hyvinvointi kuin pahoinvointi.

misten ahkeruus muuttuu lamaannukseksi, kun mikään ei tunnu kestävän. Silti elämässä tavoitteet voivat olla ”päätahtuimaavia”. Samalla maailma näyttää kovin pienentyneen. Televisio tuo onnettomuudet ja maapallon katastrofit olohuoneisiimme. Uutiset voivat olla pelottavia lapselle.

Eettistä kasvatusta vanhemmat saattoivat kuvata ”Veteen piirretty viiva”. Ilmentäisikö kuvaus häilyvää rajaa, moraalisen selkärangan notkeutta, arvojen moninaisuutta tai jotain muuta? Voisiko metaforana tilanteen viedä järvelle, sormella vedettyyn viivaan vedenpinnalle? Laajeneva jälki silenee näkymättömiin, mutta vihureissa jälkeä tuskin huomaa. Keskeytymätön viivan vetäminen kuvaa kasvatustajan kädenjälkeä ja kasvatustyön jatkuvaa vaikuttamisen

vaatimusta. Mihin sitten kasvattaminen päättyisi – lapsen kykyyn itsenäiseen ajatteluun ja sekä yhteisössä että yksilönä taitoon tehdä eettisesti kestäviä ratkaisuja? Lapsen näkökulmassa aallokot ovat kasvuympäristöä, missä lapsi kohtaa arvoja, normeja ja asenteita. Itselle muotoutuva ja elämän ajan muuntuva arvopääoma ohjaa valintojamme. Jokin tilanne voi yllättää toimimaan jopa omia periaatteitamme vastaan. Ristiriitaa voi syntyä jo tilanteessa, missä moraalisesti toimitaan oikein myötäilemällä pahoittamatta näin toisen mieltä, mutta eettisesti ajatellen joudumme valehtelemaan. Kasvatuksen tavoitteena on lapsen hyvä. Mutta alati muuntuva kasvatusympäristö luo haasteita, joita edelliset sukupolvet eivät joutuneet kohtaamaan.

Artikkelissaan, *Opettajan työ on kasvatusta kaiken aikaa*, **Hannele Niemi** kirjoittaa opettajan näköalasta yhteiskunnallisiin ilmiöihin. Kouluarjessa yhteiskunnan muutoksia ennakoivat merkit näkyvät hyvin varhaisessa vaiheessa. Nuorista heijastuu yhteisön henkinen suunta, niin hyvinvointi kuin pahoinvointi. Turvattomuus luo pelkoja ja ahdistusta. Tekstissä on ajankohtainen näkemys: ”Samaan aikaan kun koulun-

käyntimahdollisuuksia laajennetaan, osa oppilaista syrjäytyy koulusta jo hyvin varhaisvaiheessa.”

Yhteiskuntaa kuvaavissa teksteissä ja keskusteluissa esille tulee näkemys ristiriitojen ja hajoamisen aikakaudesta. Yksilökeskeisissä kulttuureissa uuvutaan vaatimusten, epävarmuuden ja näkemysten moninaisuuden paineessa. Toisaalta teknillistaloudellisen johtamisen oheen nousee työyhteisön inhimillisyyden näkökulmaa tuova ihmisjohtaminen. Maaailma todellakin on pienentynyt. Yksilöiden odotetaan huomioivan globaalit velvollisuudet, arjessa ekologisesti kestävällä tavalla ja hiilineutraalisti toimien. Kasvatus haasteellistuu multimahdollisuuksien maailmassa ja ns. ärsyketulvassa, missä verkkosukupolven digitaaliset näyttävät selviävän ja viihtyvän hyvin. Ohessa tapahtuu kuitenkin jotain. Somekanavien kielenkäyttö on ilkeää, kiusaaminen muuttuu pahoinpitelyksi, laduilla ja liikenteessä raivotaan, pelimaailmassa väkivallalla on viihdearvo, median välittämään tietoon suhtaudutaan ns. valeutisten vuoksi aiempaa kriittisemmin. Päiväkodeissa ja kouluarjessa nousee vaatimus lasten empatiataitojen ja sosiaalisten taitojen kehittämisestä. Lasten väliset pulmatilanteet vaativat yhä useammin aikuisen väliintulon. Nuoret itse hakevat apua pu-

helin- ja nettipalveluista. Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi tammikuussa 14 toimenpidettä ohjelmaan kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän kitkemiseksi. Ohjelma alkaa ohjeella varhaiskasvatukselle tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseksi.

Oman elämänpolun etsiminen ja siinä kulkeminen vaatii aiempaa tarmokkaampia ponnisteluja, ohjausta ja tukea. Elämäntehtävän ja tarkoituksen löytyminen voi opastaa kulkijaa. **Saara Kinnunen** pohtii, millainen yhteys on lapsuuden lyhenemisellä suhteessa aikuisuuteen sitoutumattomuudella. Tavoitellaanko huolettomuutta, koska lapsuuden onnellisen huolettomuuden aika jää lyhyeksi. Toisaalta yhteiskunnan vaatimukset muuntuvat. Muuttuva kasvatusodellisuutta kuvaava kasvatuskäsitysten muuttuminen ja uudenlaisen arjen hallinta. Aiemmin saatettiin puhua arvotyhjiöstä ja vanhemmuuden katoamisesta. Sen jälkeen esiin on nostettu ajatus arvojen paljoudesta ja näkemys vanhempana toimimisen mahdollisuuksien puuttumisesta tai muuttumisesta. Kasvatuksen rakkautta ja rajoja -ajatuksen rajat näyttävät korvautuvan sanoilla kehys tai rajoitukset.

Käytännössä moraalii ja etiikka määrittävät usein synonyymeinä, mutta käsitteinä tarkastellen moraalimme näkyy

arkivalinnoissa ja etiikka on valintojen puntarointia. Arvot vaikuttavat asenteisiin ja välittyvät teoissa. Covid -19 pandemia jättää meihin jäljen, ehkä arvoja muuttuu pysyvästi ehkä väliaikaisesti. Vaikka elämänarvoja voi koota ilman uskontoa, moraalitajulla ja eettisellä ajattelulla on usein uskontojen ohjaama pohja. Etiikan ydintä on ihmisarvon kunnioittaminen, mutta mihiin itsekunnioituksen puute voi johtaa? **Martti Lindqvist** kirjoitti itsearvostuksen merkityksestä suhteessa pystyvyyteen toisten kunnioittamiseen. Tavoitteena on yksilöllisyyden kunnioittaminen tasa-arvon toteutuessa. Työssäni esiopettajana koin lapsen kuuntelevan aikuista, jonka taholta lapsi koki aidosti tullessa kuulluksi. Vanhemmat kiteyttivät eettisen kasvatuksen Raamatun Kultaiseen sääntöön nojaten: Rakasta lähimmäistäsi, niin kuin rakastaisit itseäsi; Tee toisille niin, niin kuin toivoisit itsellesikin tehtävän; Kohtele toisia, kuten haluat itseäsi kohdeltavan.

Kirjoittaja on sosiaalikasvatustaja, KM Lappeenrannan Valkonauhasta

Kinnunen, S. 2003. Anna mun olla lapsi.

Lindqvist, M. 1985. Ammatti-na ihminen.

Niemi, H. 2002 artikkelisarjassa Etiikka koulun arjessa.

ARJA HUUSKONEN

Kiitollisuus Jumalan huolenpidosta

Psalmin 103 jakeissa 1–5 sanotaan: ”Ylistä Herraa, minun sieluni, ja kaikki mitä minussa on, ylistä hänen pyhää nimeään. Ylistä Herraa, minun sieluni, älä unohda, mitä hyvää hän on sinulle tehnyt. Hän antaa anteeksi kaikki syntini ja parantaa kaikki sairauteni. Hän päästää minut kuoleman otteesta ja seppelöi minut armolla ja rakkaudella. Hän ravitsee minut aina hyvyydellään, ja minä elvyn nuoreksi, niin kuin kotka.”

Elämän kulku on vaihtelevaa. Joskus se kulkee syvissä pohjamudissa, harvemmin aallon harjalla. Usein se on tavanomaista. Aina silloin tällöin on hyvä pysähtyä miettimään elämänsä kulkua. Helposti unohtuu tai jää huomioitta kaikki se hyvä, mitä elämä on tuonut tullessaan. Rukous on yksi tapa keskittyä olennaiseen.

Usein rukouksemme ovat pyyntörukouksia, ja harvemmin muistamme kiittää Jumalaa hänen huolenpidostaan. Rukous on sydämen puhetta Jumalalle ja sanoja ei aina tarvita. Jumala näkee kiitollisuutemme, mutta miksi emme tietoisesti osoittaisi Hänelle kiitostamme. Siksi nytkin on hyvä rukoilla kiitollisin mielin:

Jumala, kaiken luoja ja antaja. Elämämme on täynnä ihmeitäsi, kiitos niistä, vaikka emme aina näe niitä. Täytä sydämemme ilolla ja kiitollisuudella. Viritä meissä uusi ylistyslaulu. Suo hyvyytesi herättää meissä rakkautta sinua ja toisiamme kohtaan. Ja kun vaikeudet kohtaavat, sinä autat meitä kesämään. Sinä annat avun avuttomalle ja toivon toivottomalle. Kiitos siitä, että annat meidän levätä armossasi. Sinulle olkoon ylistys ikuisesti. Amen.

*Kirjoittaja on
Mikkelin tuomiokirkko-
seurakunnan kirkkoherra.*

Monen intialaistytön hyvän elämän takana äidit ja kummit *Home of Hopessa*

Oululainen edesmennyt lastenhoitaja, **Tuulikki Teppo**, perusti vuonna 1993 Home of Hopen, Toivonkodin, Intiaan. Tavoitteena on antaa parempi elämä, koti ja tulevaisuus orvoille ja köyhille tytöille rotuun ja uskontoon katsomatta. Äidit tietävät kokemuksista niin Intiassa kuin missä tahansa maailmassa mitä lapsi tarvitsee. Jos koulutusta ja ammattia ei ole, tytön ja naisen elämä on miesten käsissä. Äidit voivat mahdollistaa uudelle sukupolvelle paremman tulevaisuuden ja panna hyvän kiertämään. Siihen tarvitaan auttajia, myös meitä kummeja.

Nyt 12-vuotias **Ratnasiri** on varttunut varhaisteiniksi. Hän on ollut kummityttömmme 4,5 vuotiaasta asti. Tiedämme, että hän on toimelias ja eläväinen tyttö. Pahimmassa tapauksessa hän voisi joutua milloin tahansa naimisiin, jos ei olisi päässyt lastenkotiin. On-

neksi Ratnasiri saa elää nuoruutta ja kasvaa turvallisessa ympäristössä perheenomaisessa yhteisössä. Oppimisen ja koulutuksen kautta itseluottamus kehittyy oman elämän ja ammatillisen tavoitteen saavuttamiseen.

ARJA LAIHO

12-vuotias Ratnasiri saa elää nuoruutta ja kasvaa turvallisessa ympäristössä perheenomaisessa yhteisössä.

Home of Hopesta Ouluun muuttanut **Jyoth** tuntee Ratnasirin. Hänen kauttaan saamme tuoreita terveisiä kummityöstämme. Jyoth kertoi, että Home of Hopen kummitoiminta on auttanut tyttöjen elinolosuhteiden paranemista myös yhteisöllisesti. On saatu hankittua mm. ruokapöytä, sängyt ja hella. Hygienian taso on parantunut mm. henkilökohtaisilla vaatteilla. Monet ovat tottuneet elämään esimerkiksi

ilman kodin huonekaluja ja nyt he saavat opetella uusia tapoja ja taitoja. Orpokodin toiminta on huomioitu yhteiskunnallisestikin mm. valvonnan ja kirjanpidon tarkistuksin.

Jyoth on oululaisten kummien avulla päässyt käymään Suomessa ja halunnut myös jäädä tänne. Suomen kielenn oppiminen ja ammatillinen koulutus ovat onnistuneet hyvin. Jyothin motivaatio, asenne ja halu oppia sekä avuliaat suomalaiset läheiset ovat tukeneet kotoutumisessa. Valkonauhaisar, **Eine Lindén**, on puolisonsa kanssa ollut hänelle yksi tärkeimmistä ihmisistä täällä Suomessa. Muuttamiseen tarvittavat 'paperisulkeiset' Intiassa olivat aikaa vievää ja kärsivällisyyttä vaativaa. Home of Hopen avulla Jyothin lähteminen onnistui. Monet matkustukseen liittyvät valmistelut hoituvat tällä hetkellä nettiyhteyksillä eikä aina tarvitse lähteä asioille pääkaupunkiin asti. Digitaalisuus on tullut myös Etelä-Intian lasten- ja orpokotiin. Yhteydenpito lähentää kaikella tasolla.

Olemme seuranneet Jyothin ja **Jounin** avioliiton polkua ja **Kaarina Kastehelmi** -tyttären syntymistä. Meillä on ollut ilo nähdä ja seurata kummitiön tuloksia. Jyothin yhteydet Intiaan ovat lähes päivittäisiä netin väli-

tyksellä, joten sitä kautta mekin saamme ajantasaista tietoa kummityöstämme.

Jyothin äiti on saanut tietää mm. suomalaisista neuvolapalveluista. Hän on ihmetelty esimerkiksi alle vuoden ikäiselle annettua ilmaista hammasharjaa kun hampaatkin ovat vasta puhkeamassa. Kastehelmi saa elää niin suomalaista kuin intialaistakin elämäntapaa. Kunnan mekkokangas joskus saapuu perille, Jyoth ompelee tyttärelleen samanlaisen mekon kuin hänelläkin on joskus ollut. Kankaalla ja väreillä on suuri merkitys.

Kastehelmi saa äitinsä kaksoiskansalaisuuden mukaisen kasvatuksen. Telugu on Jyothin kotikieli ja sen oppiminen on Kastehelmellekin tärkeää yhteydenpidon vuoksi. Jouni on opetellut kyselymään anopin kuulumisia telugun kielellä. Anoppi on ihmetelty miten mies voi arvostaa häntä näin paljon. Tavallisella, varattomalla naisella ei ole Intiassa arvoa. Naisella ja tytöllä on merkitystä niin kauan kuin mies saa naiselta rahaa.

Kirjoittaja on Oulun Valkonauhan sihteeri.

ARJA LAIHO

Eine Lindénin koti on ollut myös Jyothin koti opiskelun aikana.

Mä oon rakastunut näihin Neuvokkaisiin naisiin – se anto naisenergiata

Toini on 67-vuotias nainen, joka selviytyy arjessaan pienen eläkkeensä turvin. Hän kokee olevansa yksin ja yksinäinen. Yhteydet entisiin työkaverihin harvenivat harvenemistaan, kunnes päättyivät kokonaan. Lapset ovat lentäneet pesästä ja elävät omaa kiireistä elämäänsä muualla. Herätessään Toini ei enää aina tiedä onko aamu vai yö, eikä oikeastaan välitäkään. Tänään Toini kuitenkin katselee kaupan ilmoitustaululta löytämäänsä lappua. Siinä luvataan, että liittymällä ryhmään ei tarvitse olla enää yksin. Kuulumalla porukkaan voi jakaa ilot ja surut, ja vaikka liikkuu yhdessä.

Moni ikääntyvä nainen jakaa Toinin kokemuksen yksinäisyydestä. Ikääntyneet tuntevat yksinäisyyttä muuta väestöä yleisemmin: 11,4 prosenttia yli 64-vuotiaista kokee itsensä usein yksinäiseksi. Yksina-

suminen lisää yksinäisyyden tunnetta, ja kaksi kolmesta yksinäisyyttä usein kokevista henkilöistä asuukin yksin. Merkittävää on, että 65-vuotta täyttäneistä yksinasuvista naisista peräti kaksi kolmesta kokee yksinäisyyttä. (Okkonen 2019.) Koronaepidemia on lisännyt näitä kokemuksia

entisestään. Rajoitustoimet ja eristäytyminen ovat vähentäneet erityisesti iältään vanhempien ja yksinasuvien henkilöiden sosiaalista kanssakäymistä lisäten yksinäisyyden tunnetta. (Lehtisalo 2020.) Elinolotutkimuksista (Okkonen 2019) tiedämme myös, että alhainen tulotaso, heikompi terveydentila ja yksinäisyyden kokemukset kytkeytyvät toisiinsa.

Neuvokkaat naiset -ryhmätoiminta vastaa niiden naisten tarpeisiin, jotka kokevat Toinin tavoin yksinäisyyttä ja pienituloisuutta. Se perustuu yhdessäolon ja vertaisuuden kautta välittyvään sosiaaliseen tukeen, naisten oman osaamisen ja elämäntaitojen arvostamiseen sekä ihmisten ja ympäristön kunnioittamiseen. Neuvokkaiden naisten ryhmätoimintamalli on sovellettavissa kaikkien kiinnostuneiden ta-

ELLA NIINA

hojen käytettäväksi, jotka ha-
luavat keinoja ehkäistä ikään-
tyvien naisten yksinäisyyttä.
Ryhmätoiminta on toteutet-
tavissa niin lähitapaamisina
kuin myös digi- tai virtuaali-
ryhmänä. Neuvokkaiden nais-
ten ryhmään osallistujat lu-
ovat toiminnallensa tarkem-
pia sisältöjä hyödyntäen Neu-
vokkaiden naisten ryhmätoi-
minnan seitsemää pääteemaa.
Ryhmät voivat esimerkiksi
retkeillä luonnossa, tehdä hy-
vän mielen harjoituksia, tu-
tustua uuteen liikuntalajiin se-
kä harrastaa kulttuuria ja tai-
detta kukkaroa säästäen.

Eri puolella Suomea järjestet-
tyjen Neuvokkaat naiset -ryh-
mien perusteella ikääntyvät
naiset kaipaavat erityisesti
vuorovaikutuksellista toimin-
taa, jossa yhdistyy sekä miele-
käs tekeminen että samassa ti-
lanteessa olevien naisten koh-

taaminen. Naisille osallisuus
tarkoittaa toimintaa, vuoro-
vaikutusta ja yhteyttä toisiin
naisiin. Eräs ryhmään osallist-
unut nainen kuvaa Neuvok-
kaat naiset -toiminnan mer-
kitystä itselleen seuraavasti:
”Sillee et oli joku paikka mi-
hin menee keskiviikkona, kos-
ka sillon viikolla ei ollu mi-
tään. Et tuli mun yks oma jut-
tu ja se oli kans se et siel ei oo
mun kavereita eikä mun per-
hettä, kukaan ei tunne mua,
se oli ihan oma juttu. Se oli se
yks pointti siinä ja se oli must
hyvä, ja mä kutsun mun kave-
reilleki sitä tyttökerhoks. Aika
paljon merkityksellisyyttä. Oli
kiva jutella ihmisten kaa. Kos-
ka ei ton oman miehen kaa...
Ja sit on tietenkä ystävii mutta
siinä on jotenkin luottamuk-
sellinen ilmapiiri”.

Neuvokkaat naiset -ryhmässä
toimitaan yhdessä valittujen

teemojen ympärillä. Teemo-
ja käsitellään toiminnallisesti,
jolloin vertaistuki syntyy
luontevasti yhteisen tekemi-
sen kautta. ”Siellä jutellaan,
nauretaan ja joskus itketään.
Elämässä on hyvä olla ihmi-
siä, joiden kanssa voi puhua
avoimesti ja luottamukselli-
sesti”, toteaa ryhmään osal-
listunut nainen. Aktiivinen
yhdessä tekeminen tuo elä-
mään energiaa ja merkityk-
sellisyyttä. Koskaan ei ole
myöskään liian myöhäistä tu-
tustua uusiin ihmisiin. Ryh-
mä on tuonut monelle myös
uskallusta ja voimaa laajen-
taa harrastuksia. Osallistujat
kertovat, että ryhmän jälkeen
ei enää tunnu oudolta men-
nä tuntemattomien ihmisten
pariin. Parhaassa tapaukses-
sa he ovat saaneet ryhmäs-
tä rohkeutta vanhan taitonsa
herättelyyn tai uuden harras-
tuksen aloittamiseen.

Toimeen tarttuminen ja uskallus toi tulosta jutun alussa esiintyneelle Toinille. Toini kokee piristyneensä ja saaneensa aktiviteetteja elämäänsä Neuvokkaiden naisten naisryhmän ansiosta. Hänelle se toi juuri sitä mitä hän oli kaivannutkin. Hän löysi naisystäviä, joita voi tavata ja joille voi aina soittaa.

Miina Sillanpään Säätiön nettisivuilla on runsaasti käytännönläheistä tietoa ja materiaalia Neuvokkaat naiset -toiminnasta. Digitaalinen Neuvokkaat naiset -materiaalipankki, Neuvokkaat naiset – Ryhmätoiminnan käsikirja ja Neuvokkaiden naisten konstikoelma sisältävät runsaasti aineistoa muun muassa ryhmätapaamisten teemoista ja

ryhmätapaamisten kulusta. Julkaisuja voi myös tilata painettuina versioina maksutta osoitteesta julkaisut@miinasillanpaa.fi. Lisäksi saat apua ryhmän perustamiseen sekä käytännön vinkkejä ryhmätoimintaan ryhmänohjaajana toimineelta kirjoittajalta.

Toini on oikeasti neuvokas nainen, mutta se on vaan päässyt unohtumaan elämän käännteissä. Tänään on hyvä aloittaa uusi ja valoisampi elämä, ajattelee Toini.

Kirjoittaja on Miina Sillanpään säätiön kehittämisspällikkö.

Lähteet:

Lehtisalo, Jenni. 2020. Koronapidemiassa on ollut ikääntyneiden arkeen sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia – yksin elävät erityisen haavoittuva ryhmä. THL

Okkonen, Kaisa-Mari. 2019. Yksinäisiä on sadointuhansin – yhteistä korkea ikä, pienet tulot ja huono terveys. Tieto & Trendit.

Lisää aiheesta Miina Sillanpään Säätiön nettisivuilla: <https://www.miinasillanpaa.fi/hankkeet/neuvokkaiden-naisten-kestavat-konstit/>

He saavat levätä

Leena Järvelä
o.s. Viljanen

17.7.1940–9.2.2021

Tamperelainen diakonis-
sa, erikoissairaanhoidaja
Leena Järvelä oli Tam-
pereen Valkonauhan jäsen.
Leenan Valkonauha-taival
alkoi 1950-luvulla yhdis-
tyksen tyttökerhosta. Ym-
pyrä sulkeutui, kun yhdis-
tyksen silloinen puheen-
johtaja **Ulla Salunen** tapa-
si v. 2002 osastonhoitajan
tehtävästä eläkkeelle jääneen
Leenan paikallisessa kahvilas-
sa. Yhdistyksessä oli alkamassa

PIRJO SIRILÄ

diakonissa **Lahja Koiviston** vetä-
mä ryhmä äskettäin eläkkeelle
jääneille naisille ja Leena tu-
li mukaan ryhmän toiminta-
taan. Leena toimi myös
Suomen Valkonauhaliiton
hallituksen varajä-
senenä v. 2009–2014 se-
kä Tampereen Valkonau-
han luottamustehtävissä.
Muistamme Leenan hy-
myilevän olemuksen koko-
uksissamme ja Valkonauhan
tilaisuuksissa.

Sirkku Marja Kaarina Kaipiainen
o.s. Kaila

19.6.1940–31.12.2020

Tampereella syntynyt **Sirkku Kai-
piainen** eli vaiherikkaan elämän.
Nuorena perheenäitinä, teo-
logisesta tiedekunnasta valmis-
tuneet Sirkku ja **Juhani**-puo-
liso vastasivat Suomen Lähe-
tysseuran kutsuun myöntä-
västi, ja lähtivät v. 1969 kol-
men pienen lapsen kanssa
Namibiaan. Sirkku toimi
Paulinummin pappissemi-
naarin opettajana ja Juhani
seminaarin rehtorina. Pa-
lattuaan takaisin Suomeen v.
1975 perhe asettui Pieksämä-
elle ja Sirkku jatkoi uskonnon ja

PERHEALMI

psykologian opettajana ja Lähetyseuran
kotimaan työntekijänä. Vuodesta 1986
hän toimi Pieksämäen kaupunki-
seurakunnan palveluksessa, en-
sin lehtorina ja v. 1988 alkaen
kappalaisena eläkkeelle siir-
tymiseensä asti. Suomen
Valkonauhaliiton jäsenis-
tö tutustui Sirkun empaat-
tiseen toimintatapaan ja
huoliteltuun olemukseen,
kun hän toimi liiton vs.
pääsihteerinä syksystä 1991
syksyyn 1992. Sirkku oli lii-
ton kannattava jäsen ja Valko-
nauha-lehden uskollinen lukija.

Pirkko Laakso
9.1.1936–11.3.2021

Jäsenemme eri puolilla maata muistavat **Pirkko Laakson** joulujuhliemme rakastettuna puhujana ja ahkerana kutojana. Pirkon taitavista käsistä lähti sadoittain nuttuja, myssyjä, töppösiä ja sukkiä niin Kättilöopiston keskososaston vastasyntyneille vauvoille kuin kauemmaksiin yli maan rajojen.

Pirkko syntyi Helsingissä ja asui lapsuutensa Pääskylänrinteessä Sörnäisissä. Lapsia lähetettiin pommitusten alta Ruotsiin turvaan ja Pirkkokin lähti 1944 sotalapiseksi. Tuona aikana hän oppi ruotsin kielen ja kokemus oli muutenkin loppujen lopuksi hyvä. Pirkko piti sijaisperheeseensä yhteyttä aikuisikänsä asti. Palattuaan kotiin vuonna 1945 koulunkäynti jatkui Bulevardin ruotsalaisessa tyttölyseossa ja ylioppilastutkinnon jälkeen alkoivat opinnot Turussa Åbo Akademiassa. Pirkko opiskeli kieliä, mm. latinaa tavoitteenaan kieltenopettajan ammatti.

Avioituttuaan perhe kasvoi pojalla ja kahdella tyttärellä. Muutettuaan takaisin Helsinkiin, Pirkko siirtyi pankkialalle ja ehti tehdä pitkän uran perheestä huolehtimisen ohella mm. valuuttapuolella Helsingin Osakepankissa ja Nordeassa. Pankkityön jälkeen Pirkko toimi monipuolisesti vapaaehtoistehtävissä niin kotiseurakunnassa kuin Kansan Raamattuseurassa ja Helsingin Valkonauhassa, johon hänet

pyydettiin syksyllä 1999 Sirpalepiirin vetäjäksi.

Pirkon elämän peruspilarina olivat kolme aata: avoimuus, anteeksianto ja auttaminen. Näiden varaan hän rakensi Valkonauhassa työnäkynsä. Pirkko oli Suomen Valkonauhaliiton hallituksen jäsen vuosina 2004–2005 ja toimi seitsemän vuotta Helsingin Valkonauha-Vita Bandet i Helsingfors ry:n puheenjohtajana. Pirkko

kutsuttiin myös yhdistyksen kunnia-puheenjohtajaksi.

Pirkolla oli kohtaamisen ja puhumisen lahja. Hän kävi eri puolilla maata sijaitsevissa liiton paikallisyhdistyksissä pitämässä seminaareja, joiden ohjelma käsittelee kriisejä ja niistä selviytymistä. Hän korosti, että vaikeuksista huolimatta elämä kantaa tämän päivän ja huomisenkin yli. Pirkon lasten äidilleen valitsema muistolause on ”Ahkerat kädet levon sai, valkeni ikuinen sunnuntai”. Näihin sanoihin yhdyimme mielissämme.

Muistamme kaikkia poisnukkuneita kiittäen yhteisestä matkasta ja pyydämme lohdutusta läheisille.

IRJA ESKELINEN

*Sinä kuljit pitkän matkan
ikäväiden, kaivaten.
Vihdoin löysit oman tiesi
raskaat esteet raivaten.*

*Moni unelmasi uupui
matkareitin varrelle.
Paljon tarvinnut et enää.
Turha paloi karrelle.*

*Mitä jäljelle jäi siitä?
Tarkkaan vielä tiedä et.
Matka jatkuu. Olet kesken,
syvyyttäsi kuuntelet.*

*Sinä kuljit pitkän matkan.
Olet toinen ihminen.
Joku kauan sitten lausui
nimen tutun, salaisen.*

ANNA-MARI KASKINEN
Auringon aika

Oiva aivojumppa

1. Järjestä kirjaimet, niin saat Valkonauhassa vaikuttavan ihmisen etuja sukunimen.

OHUT KURKIPELI

2. Järjestä kirjaimet, niin saat selville kevään silmänilon.

NOTKOSIIVU

3. Tee yhdyssanoja. Sinulle on annettu yhdyssanan loppuosat. Etsi yksi ainoa sana, joka sopii jokaisen annetun sanan eteen. Niin saat viisi yhdyssanaa, joissa on sama alku mutta eri loppu.

?raha
?loma
?jumppa
?huolto
?pakkaus

4. Minkä suomalaiskaupungin nimen alussa on taivaankappale?

5. Ratkaise yhtälöt.

Esimerkki: ritarin varuste + rikollinen = nelijalkainen eläin

Vastaus: kilpi + konna = kilpikonna

Yhtälö A:

vaaleahiuksinen tv-juontaja + ilmansuunta = monen perheen kevätperinne

Yhtälö B:

vuodenaika + vaatekokomerkinä + ei kenenkään toisen = monella mielessä

*Laatinut
FM Tuija Viestilä*

Oikeat vastaukset

1. Tuusula
2. sinivalko
3. äitiysraha,
4. Kuusamo
5. A: Vappu (Pimiä) + lounas = vappulounas
B: kesä + L + oma = kesä-loma

SELVINPAINKESAA.N.FI

SELVIN PÄIN KESÄÄN

#selvinpäinkesään

Posti Green

Eläviä sanoja

Kissankello

*Jossain helähti
sininen sello
soitteli tuulen mukaan.
Keinuiko turhaan kissankello
kuuliko soittoa kukaan?*

*Lähellä liiteli
silkkinen süpi
istahti kukkaselle.
Ja sininen sello; se kissankello
soitti perhoselle.*

*Yhdessä keinuivat
tuulien mukaan
nüityllä kukka ja perho.
Lankesi ylle himmeä hämy
kesäyön vaalea verho.*

RAIJA KOKKONEN

Valkonauha Suomessa: vastuuta sinusta ja minusta vuodesta 1896

PIXABAY